

Mladi za napredek Maribora 2016

33. srečanje

ALPSKE POKRAJINE V SLOVENIJI

Raziskovalno področje: GEOGRAFIJA

Raziskovalna naloga

Avtor: FILIP FERK

Mentor: METKA SEVČNIKAR KRASNIK

Šola: OŠ FRANCETA PREŠERNA MARIBOR

Maribor, februar 2016

ZAHVALE

Zahvaljujem se mentorici, ki mi je dajala napotke, me usmerjala in mi omogočila delo na raziskovalni nalogi.

Zahvaljujem se svojemu očetu, ki mi je pomagal pri iskanju literature in razlagi določenih besed.

Zahvaljujem se svoji mami, ki mi je dajala predloge in me skupaj z očetom vozila do različnih krajev.

Zahvaljujem se učiteljici slovenščine, ki mi je raziskovalno nalogo temeljito pregledala.

KAZALO

POVZETEK	6
1. UVOD	7
2. OSNOVNI PODATKI O SLOVENSКИH ALPAH.....	8
2.1. Osebnе izkaznice	8
2.1.1. Alpske pokrajine	8
2.1.2. Julijske Alpe	8
2.1.3. Karavanke (zahodne)	8
2.1.4. Karavanke (zahodne).....	8
2.1.5. Kamniško Savinjske Alpe	9
2.2. Imena.....	9
2.2.1. Karavanke	9
2.2.2. Julijske Alpe	9
2.2.3. Kamniško Savinjske Alpe	9
3. GEOLOŠKI VPLIVI	10
3.1. Nastanek.....	10
3.2. Ledeniki	11
3.2.1. Logarska dolina.....	11
3.2.2. Triglavski ledenik	12
3.2.3. Ledenik pod Skuto	13
3.3. Podori in plazovi	14
3.3.1. Odmevnejša plazova v Sloveniji	15
3.4. Visokogorski kras:.....	16
3.5. Potresi:	18
3.6. Potovanje alpskih rastlin:	19
4. DRUŽBENI VPLIVI	20
4.1. Poselitev	20

4. 1. 1. Prometnice	20
4.2. Gospodarstvo	21
4.2.1. Izkoriščanje naravnih virov: (trije primeri)	21
4.2.2. Turizem:.....	22
4.3. Rudarstvo – rudnik Mežica.....	24
4.4. Soška fronta:.....	27
4. 5. Umetno naseljevanje rib v jezera	27
4. 6. Negativni vplivi tujerodnih rastlinskih vrst.....	29
4.7. Intervju z Markom Pretnerjem (vodjem Informacijsko izobraževalnega središča TNP Dom Trenta).....	31
5. OSEBNOSTI, KI SO PRIPOMOGLE K POZNAVANJU NAŠIH GORA	33
5. 1. Joža Čop in Pavla Jesih	33
5. 2. Julius Kugy (1858 – 1944)	33
5. 3. Štirje srčni možje	34
6. ANALIZA ANKETE	35
7. DRUŽBENA ODGOVORNOST.....	41
8. REZULTATI HIPOTEZ.....	43
9. ZAKLJUČEK	44
10. PRILOGA.....	45
ALPSKE POKRAJINE - ANKETA.....	45
11. LITERATURA IN VIRI	47
11.1. Literatura Splet.....	47
11.2. Literatura Revije	47
11.3. Literatura Knjige	48
11.4. Viri fotografij	48

KAZALO SLIK

Slika na naslovnici: Pogled na Rodico	
Slika 1: Pogled na Logarsko dolino.....	11
Slika 2: Triglavski ledenik.....	13
Slika 3: Ledenik pod Skuto.....	14
Slika 4: Pogled na plaz v Logu pod Mangartom.....	15
Slika 5: Škraplje.....	17
Slika 6: Žlebiči.....	17
Slika 7: Snežna jama na Raduhi.....	18
Slika 8: Velika planina.....	22
Slika 9: Kredarica.....	24
Slika 10: Pesek iz separacije.....	25
Slika 11: Rudnik Mežica	26
Slika 12: Dolina smrti v Žerjavu.....	26
Slika 13: Dvojno jezero.....	28
Slika 14: Japonski dresnik.....	30
Slika 15: Julius Kugy	34
Slika 16: Kip štirih srčnih mož v Ribčevem lazu.....	34
Slika 17: Piktogrami v TNP.....	42

POVZETEK

Le kakšna bi bila Slovenija, če ne bi vanjo segalo gorovje Alp? Tega si ne moremo predstavljati.

Alpe so nastale zaradi trka Evrazijske in odlomljenega kosa Afriške tektonske plošče. Alpe v Sloveniji so razdeljene na tri pogorja, in sicer na Julijske Alpe, Kamniško-Savinjske Alpe in Karavanke. Na te so skozi čas močno vplivali različni naravni dejavniki in družba. V naših Alpah imamo dva ledenika in sicer Ledenik pod Skuto in Triglavski ledenik. Ljudje so Alpe začeli naseljevati že v prazgodovini. Kasneje pa se je razvilo kmetijstvo, gozdarstvo, rudarstvo in nazadnje turizem, ki je sedaj zelo razvit, ker se slovenske Alpe uvrščajo med lepše predele Alp.

Pri pisanju raziskovalne naloge sem preučeval internetne in pisne vire, obiskal različne kraje, ki sem jih v svoji raziskovalni nalogi tudi omenil in se pogovarjal z domačini. Naredil sem intervju z Markom Pretnerjem, vodjo informativne točke Trenta in izvedel anketo za osnovnošolce v Mariboru o poznavanju in obiskovanju naših gora. V veliko pomoč mi je bilo tudi večletno obiskovanje slovenskih gora.

1.UVOD

Gore si skoraj vsak predstavlja drugače. Za nekatere so le te nedosegljiv svet, za druge zatočišče pred službo/šolo, za nekatere pa nekaj, kar je in nima pomena. Tako da na vprašanje, kakšen pomen imajo gore za ljudi, ne moremo najti enotnega odgovora. Na vsak način so pa eden izmed najbolj zanimivih predelov na Zemlji.

Za to raziskovalno sem se odločil zato, ker rad hodim v gore. Te so del naše države, pa jih vendar veliko ljudi sploh ne pozna. Ampak se Slovenci vseeno prištevamo k alpskim narodom, čeprav Alpe zasedajo majhno površino površja. Slovenijo bi si brez alpskih pokrajin težko predstavljali. Namen moje raziskovalne naloge pa je tudi raziskati kako sta družba in narava vplivala na Slovenske alpske pokrajine.

Moje hipoteze so:

1. Družba je skozi čas na slovenski del Alp vplivala bolj kot narava.
2. Alpe Slovenije se višajo in nižajo.
3. Hribolazništvo med mladimi upada.

2. OSNOVNI PODATKI O SLOVENSKIH ALPAH

2.1. Osebne izkaznice

2.1.1. Alpske pokrajine

Površina: 8541km²

Povp.nadmorska višina: 731m

Povp.naklon površja: 18,4°

Gozd: pokriva 64,8%

Najvišji vrh: Triglav (2864m)

2.1.2. Julijske Alpe

Površina: 1542km²

Povp.nadmorska višina: 1107

Povp.naklon površja: 25,5°

Gozd: pokriva 59,3%

Najvišji vrh: Triglav (2864m)

2.1.3. Karavanke (zahodne)

Površina: 331km²

Povp.nadmorska višina: 1187m

Popv.naklon površja: 25,5°

Gozd: pokriva 81,3%

Najvišji vrh: Stol (2236m)

2.1.4. Karavanke (zahodne)

Površina: 300km²

Povp.nadmorska višina: 919m

Popv.naklon površja: 22,4°

Gozd: pokriva 85,5%

Najvišji vrh: Peca (2125m)

2.1.5. Kamniško Savinjske Alpe

Površina: 889km²

Povp.nadmorska višina: 958m

Povp.naklon površja:23,3°

Gozd:75%

Najvišji vrh: Grintavec (2558m)

2.2. Imena

2.2.1. Karavanke

Ime so dobile iz keltske besede Karawana, katere pomenov je več. To so: skalnati travniki; ta prevod se ujema s severno stranjo Karavank, kjer ležijo mogočne skalne stene, planine in senožeti pod njimi. Drugi prevod je košuta, ki se navezuje na mogočen greben sredi Karavank - Greben Košute – najdaljši greben v slovenskih Alpah.

2.2.2. Julijske Alpe

Možnosti za izvor imena je več. Prva možnost je, da so dobile ime Juliju Cezarju.

Druga možnost je, da so dobile ime po rodbini Julijcev, ki je živela na južni strani Alp že v starem veku. Njen član je bil tudi Julij Cezar.

Tretja možnost pa je, da so ime dobile po kraju Forum Julii (ime je latinskega izvora), današnjem Čedadu.

2.2.3. Kamniško Savinjske Alpe

O imenu tega pogorja je potekalo veliko razprav. Tisti, ki so prihajali iz štajerske strani, so uporabljali ime Savinjske Alpe, tisti, ki pa so prihajali z juga pa so prisegali na ime Kamniške Alpe. Nobena izmed teh imen nima korenin v jeziku domačinov. Ime se je tudi velikokrat spremenilo. Uporabljala sta se celo imeni Kamniške in Savinjske Alpe ter Kamniške ali Savinjske Alpe. Kamniško Savinjske Alpe imajo tudi starejše domače ime Grintovci, ki se še vedno uporablja. Grintovci pa zato, ker jih je velik sestavljan iz dolomita, ki se mu drugače reče tudi grintavec.

3. GEOLOŠKI VPLIVI

Alpske pokrajine so ne le najvišji, ampak tudi najstrmejši del Slovenije. Tam je narava s svojimi dejavniki skozi čas zelo veliko spremenila. Med Afriko in Evropo je bilov času mezozoika morje Tetis. Morje Tetis je zaradi dvigovanja Alp in Karpatov odteklo in za sabo pustile razne školjke in druge fosilne ostanke organizmov, ki so se nabirali na dnu morja in jih lahko danes vidimo v naših Alpских pokrajinah.

3.1. Nastanek

Alpe ležijo na območju, kjer je bilo včasih Sredozemsko morje med Afriško in Evrazijsko litosfersko ploščo. Milijone let so se kopičili ostanki različnih organizmov in se s časom sprijeli v kamnine.

Evrazijska in Afriška litosferska plošča oz. njen odlomljeni del - Jadranska litosferska plošča, sta se v geološki zgodovini približevali druga drugi in pred okoli 70 milijoni let trčili. To je povzročilo gubanje, dvigovanje in narivanje kamnin. Plošči sta ostali okleščeni do danes. Kot posledica tega so nastale Alpe. Močan prelom je nato ločil Julijske Alpe od ostalih pogorij. V času, ko je bilo površje razkosano na grude, so prelomi povzročili njihovo dvigovanje in ugrezanje. Zaradi dvigovanja so nastale različne planote npr. Pokljuka, Golte, Velika Planina, Jelovica,... Zaradi pogrezanja pa so nastale številne kotline, kot sta Ljubljanska in Celjska.

Zaradi gorotvornih pritiskov, poteka tam danes slemenitev (smer slemen in grebenov je od zahoda proti vzhodu). Zaradi bočnih pritiskov, razlamljanja in narivanja so kamninski skladi velikokrat postavljeni tako, da so južna pobočja skladna, severna pa neskladna z naklonom skladov. Južna so po navadi položnejša, severna pa strmejša, dostikrat pa so le te tudi zelo visoke prepadne stene. Ena izmed takšnih dolin je tudi Planica.

Eden izmed dokazov, da tektonske plošče še »ne spijo« je višanje Alp. Alpe naj bi se zvišale za 4mm na leto. Če ne bi obstajal dejavnik, ki bi to preprečeval, bi se Alpe do konca pliocena zvišale za kar 4000m. Nasprotnik višanja pa je preperevanje. Preperevanje, ki nastane zaradi kemijskih in mehanskih vplivov, zniža gore za od petdeset do sedemdeset metrov na milijon let. Torej, če bi enega izmed teh dveh dejavnikov izključili, bi bilo ravnovesje uničeno in višina Alp bi se začela hitro višati ali nižati. Na nižanje gora je vplivala tudi družba.

3.2. Ledeniki

Ena najzanimivejših sten je Severna triglavska stena, ki je visoka več kot 1000 m. Strmine niso le posledica gorotvornih procesov, so tudi vpliv ledenih in medledenih dob. V njihovem času je bil na 1300m že »leden pokrov.« Iz njega so se ledeniki razprostirali vse do dolin. Ledeniki so prinašali drobir, s katerim so priostrili vrhove in poglobili in obrusili doline. Te doline imajo večinoma obliko črke U. Takšne so tudi Logarska dolina, dolina Trente, Planica,.... Na alpske pokrajine so ledeniki vplivali tudi z akumulacijo. (akumulacija = zbiranje)

3.2.1. Logarska dolina

Logarska dolina je vrezana skoraj v ravni črti v najbolj osrednji del Kamniško Savinjskih Alp. V njej leži tudi velik slap Rinka, ki je visok kar 90 m. Nad njim je v Sloveniji največja ledeniška krnica (krnica = zgornji, polkrožno zaključeni del ledeniške doline), ki nosi ime Okrešelj. V Logarski dolini leži tudi 19 manjših slapov, ki pa se ne obdržijo skozi celo leto, torej so občasni. Slapovi so trden dokaz, da je Logarsko dolino izoblikoval ledenik.

Slika 1: Pogled na Logarsko dolino. (Vir: Avtor raziskovalne, december 2015)

Do tam koder so segali ledeniki, so za njimi ostajali nasipi morenskega gradiva. Z drugimi besedami jih imenujejo tudi morene oz. groblje. Morene so videti kot nasipi, iz katerih štrlijo skale. Ti nasipi se za kmetijstvo po navadi ne uporabljajo, zato so porasli z gozdom. Na nižje ležečih planinskih pašnikih jih najdemo tudi porasle s travo. Še danes se morene nahajajo na robovih ledeniških dolin. Ledeniške morene v naravi prepoznamo tako, da gradivo, ki se nahaja v njih še ni zaobljeno in sortirano. To pomeni, da so večji kamni kar pomešani z manjšimi. Na osnovi moren lahko ugotovimo, kako daleč so segali določeni ledeniki.

V alpskih dolinah pa tudi najdemo ledeniške balvane (balvan = večja skala). Te so ledeniki nosili po kilometre daleč in nato odložili. Balvane uporabljajo tudi za učenje plezanja. Eden izmed najbolj znanih balvanov je balvan Mali Triglav, ki leži v dolini Vrat. Balvani (ne ledeniški) so pogosti tudi v Trenti.

V času medledenih dob so se ledeniki stalili in se prelevili v deroče alpske reke. Ko so potovale proti morju, so vrezale številne soteske. Npr. Vintgar pri Bledu. Po tej soteski jih imenujemo tudi vintgarji.

Soteske, ki so jih v živoskalno podlago izdolble reke in so le nekaj metrov široke in okoli deset metrov globoke, se imenujejo korita. Ta imajo po mnenju Jurija Senegačnika najbolj enkratno obliko.

3.2.2. Triglavski ledenik

Triglavski ledenik, ki danes zavzema površino le enega hektarja, je bil včasih mnogo večji. Vendar se je in se še intenzivno manjša in tanjša. To je posledica globalnega segrevanja. Ko so znanstveniki analizirali pretekle posnetke in meritve, so ugotovili, da se je ledenik med letoma 1992 in 2008 zmanjšal iz 400.000m^3 na 10.000m^3 . To je za kar 40-krat. Na srečo se takšne razmere kot so bile med letoma 1992 in 2008, pojavijo le redko. Če pa bi se v sedanjem času ponovile, bi to lahko pomenilo skorajšnje ali celo popolno uničenje ledenika!

V snežnih sezonah 2008/9 in 2009/10 se je ledenik povečal. Ti dve sezoni sta tako rekoč »rešiteljici« za ledenik. Vendar bo ta »prednost« kmalu izničena. Še posebej, če bomo priča še enemu obdobju, kot je bilo med leti 1992 in 2008. Letošnja topla zima 2015/16 bo verjetno slabo vplivala na ledenik.

Za ledenik sta značilni dve dobi: redilna, ki traja od oktobra do aprila, in talilna od maja do septembra.

Slika 2: Triglavski ledenik. (Vir:

https://sl.wikipedia.org/wiki/Triglavski_ledenik#/media/File:1905_postcard_of_Triglav.jpg

Pridobljeno: 3. 2. 2016)

3.2.3. Ledenik pod Skuto

Po končanem pleistocenu, so v Sloveniji menjavale toplejše in hladnejše dobe. Za hladnejše obdobje, je veljala tako imenovana mala ledena doba, ki je trajala od 14. do 19. st. Domnevamo, da je v tem obdobju nastal Ledenik pod Skuto (in Triglavski ledenik). Ledenik pod Skuto leži v severnem delu osrednje verige Kamniško Savinjskih Alp, v krnici, ki je proti jugu zaprta z vrhovoma Skute in Kranjske Rinke, na severozahod pa se odpira proti Jezerskemu. Ledenik se je obdržal le še na osojni in večinoma senčni legi, na nadmorski višini med 2020 m in 2120 m.

Ledenik se zelo hitro tali. L. 1948 je zasedal površino 3 ha, danes pa meri komaj hektar. Še hitreje kot izgublja površino se tanjša. L. 2006 je bil debel 7m, in se vsakoletno lahko stanjša za 1,5 m. Vendar se podatki iz leta v leto spreminjajo, glede na temperaturo in količino snega.

Slika 3: Ledenik pod Skuto: (Vir:

https://sl.wikipedia.org/wiki/Ledenik_pod_Skuto#/media/File:Skuta_Glacier_3.JPG

Pridobljeno: 3. 2. 2016)

3.3. Podori in plazovi

Podori nastanejo zaradi tega, ker v visokogorju površje ni prekrito s prstjo, zato tukajšnje preperevanje kamnin pride do večjega izraza. Ker stene in grebeni stalno preperevajo, se skalni odkruški kopičijo na meliščih. Zgodi se tudi, da se odtrgajo večji deli skal. Ta pojav imenujemo podori oz. plazovi. Ti so zelo razširjeni tudi v Trenti. Drugi način nastanka plazu je, da jeseni dež naliže vodo v skalne razpoke, pozimi to zmrzne in ker ima led večjo prostornino kot voda, odtrga skalo. Vendar led sedaj služi kot lepilo. Spomladi, ko pa se led stali, pa skala odpade in sproži plaz. Podori prizadenejo veliko ljudi. Ena izmed prizadetih družin je bila tudi družina Pretnar iz Trente. Na srečo se je podor ustavil pred hišo. Vseeno pa so se zaradi varnosti odselili. Nad cesto med vasjo Trenta in Bovcem, ki leži na plazovitem območju, je zgrajena galerija. Galerija je vrsta tunela, ki ščiti cesto in avtomobile pred padajočimi kamni.

3.3.1. Odmevnejša plazova v Sloveniji

- PLAZ V LOGU POD MANGARTOM:

Zemeljski plaz se je sprožil leta 2000 prvič 15. novembra in drugič 17. novembra (hujši) okoli dveh hudourniških grap. Vseboval je 3 milijone kubičnih metrov materiala.

Smrtne žrtve in škoda:

Plaz je povzročil šest smrtnih žrtev, porušil šest stanovanjskih in gospodarskih objektov in jih triindvajset poškodoval. Porušil je tudi dva mostova in s tem prekinil povezavo med Bovcem in Predelom. Škodo so ocenili za slabih osem in pol milijona evrov.

Ukrepi:

Ker v Logu pod Mangartom leži toliko materiala, ki je potencialno nevaren za nastanek novih plazov in v strahu, da se bo plaz ponovil, so sedaj sprejeli številne varnostne ukrepe npr. alarmni sistem, različne pregrade, ...

Slika 4: Pogled na plaz v Logu pod Mangartom.

(Vir: <https://search.yahoo.com/search?p=plaz+log+pod+mangartom&fr=ipad&pcarrier=Carrier&pmcc=293&pmnc=1> Pridobljeno: 24. 12 2015)

-PODOR NA OBMOČJU SLAPA ČEDCA NA JEZERSKEM:

Spomladi leta 2009 se je sprožil eden odmevnejših podorov. Podor ni bil velik, saj je vseboval le tisoč kubičnih metrov materiala.

Pa vendar je zaradi njega slovenska naravna dediščina utrpela veliko izgubo. Podor je porušil območje slapu Čedca in le ta je izginil. Čedca je bil v tistih časih najvišji slovenski slap.

Ukrepi:

Da se podor ne bi ponovil, je koncesionar javne gospodarske službe izvedel interventna dela (da ne bi bližnji hudournik sprožil še enega plaz), kot sta prekop hudourniške struge in čiščenje struge.

3.4. Visokogorski kras:

Večji del Alp je sestavljen iz apnenca (dobrih 25%) in veliko manj številčnih dolomitov. Zato so dna dolin in kotlin zapolnjena s karbonatnim prodrom in peskom. To velja za večji del Kamniško Savinjskih Alp in Julijske Alpe. Delna izjema so Karavanke. Čeprav so najvišji in najstrmejši vrhovi tudi iz apnenca (Stol). Nižji deli pa so sestavljeni iz paleozojskih neprepustnih kamnin, ponekod metamorfni in magmatskih kamnin.

Pobočja Slovenskih Alp so močno zakrasela. Krive so karbonatne kamnine. Kemijsko raztapljanje apnenca pride najbolj do izraza na golih kraških podih. Tam ni rastja in prsti, ki bi apnenec varovala pred vodo. Tam, kjer je apnenec najčistejši, lahko najdemo značilne visokogorske kraške oblike, kot so škraplje in žlebiči. Ti se sicer lahko pojavijo tudi izven visokogorja.

Slika 5: Škraplje. (Vir:http://www.slovenia.info/?naravneznamenitosti_jame=4143&lng=1
Pridobljeno: 30. . 2016)

Slika 6: Žlebiči. (Vir:<https://sl.wikipedia.org/wiki/%C5%BDlebi%C4%8D> Pridobljeno: 30. 1.
2015)

Na visokogorskem krasu se pojavljajo tudi kraške jame. Le te večinoma niso namenjene obiskom. Ena najzanimivejših je Snežna jama na Raduhi. Še znamenitejša pa so kraška brezna. Ta lahko presegajo globino 1000 m in so med najglobljimi brezni na svetu. Najgloblje med njimi je brezno Čehi II na Rombonskih podih. Globoko je kar 1502 m. Takšna brezna sicer niso značilna le za visokogorske pode, temveč tudi za gozdnate kraške planote npr. Pokljuka in Desklovska planota.

Če v brezno vržeš kamen, ne bo padel 1000m globoko. Ustavil se bo, ko se navpična »cev« za kratek čas spremeni v vodoravno. V Sloveniji imamo svetovnega rekorderja Brezno Vrtiglavica na Kaninu, saj če bi vanj vrgli kamen bi padel kar 643m globoko.

Slika 7: Snežna jama na Raduhi. (Vir: http://www.slovenia.info/?kraska_jama=13335)

Pridobljeno 31.1. 2016)

3.5.Potresi:

V Alpah je prisotna velika potresna aktivnost. Eno izmed večjih mest, ki je potresno ogroženo je tudi Bovec. Eden izmed hujših potresov v zgornjem Posočju se je zgodil leta 1998 na veliko noč. Ogrožen je tudi Krn. Ta je visok 2244 m.

12. 7. 2004 se je zgodil zadnji večji potres na tem območju. Potresu je sledilo kar več sto popotresnih sunkov.

3.6. Potovanje alpskih rastlin:

Naslednje besedilo sem prebral na obpotni tabli v Logarski dolini: »Hudourniški potoki nosijo s strmih pobočij v dolino velike količine grušča. Hudourniki, plazovi, vetrovi in živali zanesejo v dolino tudi semena, korenine in dele rastlin. Na meliščih in drugih golih površinah se začno postopoma pojavljati rastline, ki so prilagojene za rast na skromnih rastiščih. Poleg lišajev, alg, mahov in trav se na golih dolinskih površinah v majhnih žepkih z zemljo pojavi tudi alpsko cvetje, ki ga sicer najdemo više v skalnatih predelih« (Marko Slatnik, 2012).

4. DRUŽBENI VPLIVI

Družba je skozi čas zelo spreminjale Alpe v Sloveniji. V svoji raziskovalni nalogi sem raziskoval najpomembnejše. Čeprav se nam včasih zdi, da imamo zelo onesnažene gore, so v bistvu gore v Sloveniji kristal napram goram v drugih državah.

4.1. Poselitev

Gručasta naselja v slovenskih Alpah obstajajo že od srednjega veka (čeprav so ljudje tukaj bivali že v kameni dobi – Potočka zijalka, ki postaja vedno pomembnejše arheološko najdišče). Njihovi prebivalci so se preživljali s kmetijstvom in rudarstvom. Kmetije v višjih legah so pa nastale že nekje med 13. in 15.st. Čeprav so kmetije in majhni zaselki značilni tudi za predalpske pokrajine. V tem času je bilo urejenih tudi veliko pašnikov.

Povprečna naselitev v Julijskih Alpah je 20 ljudi na km², v Kamniško – Savinjskih Alpah 24 ljudi na km² in v Karavankah: v zahodnih 89 ljudi na km² in v vzhodnih 37 ljudi na km². Iz tega je razvidno, da so Julijske Alpe najredkeje naseljene. To je posledica njihove višine in tega, da tam ni veliko ravnin.

V Alpah večja mesta ležijo v ravninskih predelih. Torej lahko pri Alpah opazimo dvojnost. Nekje so gosto poseljene, nekje pa nič oz. zelo redko. Zunaj mest naselja nastajajo na bolj ravnih pobočnih policah (zaselki in samotne kmetije) in na dnu alpskih kotlin (gručasta naselja).

Največje mesto vzhodnih Karavank je Mežica, zahodnih pa Jesenice. Največje mesto Kamniško-Savinjskih Alp je Mozirje in največje mesto Julijcev je Tolmin.

4. 1. 1. Prometnice

Današnja poselitev je marsikje povezana s prometnicami. To velja še posebej za Alpske pokrajine. Tukaj so alpski grebeni in prelazi, ki ostajajo zasneženi dolgo v poletje, več stoletij so ločevali prebivalce ene vasi s prebivalci druge vasi. Vendar v sedanosti prelazi kot so Vršič, Korensko sedlo, Ljubelj, ... ne povezujejo le sosednjih vasi in dolin, temveč celo države: Slovenijo in Italijo v Julijcih in Slovenijo in Avstrijo v Karavankah.

Zaradi teh razlogov večja alpska mesta nastajajo in rastejo ob prometnicah. Nasprotno pa se vasi, ki so od le teh odmaknjene, počasi praznijo. Prebivalci se selijo v bližino prometnic.

V naših Alpah imamo le dve delujoči železniški progi. Prva železnica poteka od Jesenic, skozi Karavanke na Avstrijsko Koroško. Druga pa med Jesenicami in Novo Gorico. Začeli so jo graditi l. 1901 in dokončali l. 1906 in je sedaj stara 110 let.

»Je ena najbolj znamenitih in najbolj zanimivih železniških prog v Sloveniji, čeprav je njen pomen danes neznaten« (Geografija Slovenije, Učbenik za 9. Razred osnovne šole, Jurij Senegačnik, založba Modrijan, leto izdaje 2012).

Imeli smo še tretjo, ki je potekala po Zgornjesavski dolini in povezovala Jesenice in Trbiž. Vendar je bila po drugi svetovni vojni ukinjena.

Na področju slovenskih Alp poteka tudi ena avtocesta. Poteka skozi Karavanški predor, nato skozi Jesenice in proti Ljubljani.

4.2. Gospodarstvo

4.2.1. Izkoriščanje naravnih virov: (trije primeri)

- FUŽINARSTVO: Razširilo se je v 16. stoletju, čeprav se je že v srednjem veku pojavilo na manjših rudiščih železove rude. Fužinarstvo je bilo v 16. st. ponekod glavna gospodarska panoga (npr. v Bohinju). Še danes se v krajevnih imenih kažejo znaki te dejavnosti – Železniki. Okoli 14. st. so postavili prve večje fužine v Sloveniji, te so se nahajale v Bohinju in na Planini pod Golico. Vendar eden izmed večjih negativnih vplivov je ta, da so na Pokljuki in Jelovici posekali bukov gozd in zasadili jelko in smreko.

- GOZDARSTVO: Gozdarstvo je bilo in še je (čeprav vedno manj) ena najpomembnejših dejavnosti. Pozitivna stvar je, da prinaša velik del zaslužka visokogorskim kmetom in ker gozdarji podrejo bolna drevesa, da se ne bi bolezen prenašala. Negativno pa, ker je gozd vedno bolj osiromašen. (Čeprav to velja bolj za druge države.)

Zgodovina:

Izkoriščanje gozda je postalo pomembno v srednjem veku. Počasi se je začela pojavljati tudi obrt. Da je les imel pomembno vlogo v preteklosti, nam lahko dokažejo različni viri, ki omenjajo različne vodne žage.

- KMETIJSTVO: Kmetijstvo v slovenskih Alpah se razlikuje od kmetijstva v drugih pokrajinah predvsem na dva načina. Prvi je, da je poljedelstvo skoraj ne obstaja (zaradi naravnega okolja), drugi pa je planšarstvo. To je posebna oblika pašne živinoreje, kjer so nižjeležeče kmetije povezane s planinami. (Bohinj, Velika planina, Tolminsko)

Zgodovina:

Kmetijstvo je bilo pomembno ves čas. Čeprav, ko so se druge dejavnosti napredovale, je to nazadovalo.

Slika 8: Velika planina. (Vir: <http://www.velikaplanina.info/Gallery.aspx>)

Pridobljeno: 1. 1. 2016)

4.2.2. Turizem:

Med najstarejše gorske aktivnosti spada gornišstvo – skupni izraz za hojo v hribe, alpinizem in turno smučanje. Čeprav pri nas ni veliko možnosti za turno smučanje, vendar jih je več za alpinizem in hojo.

Po mojem mnenju je onesnaževanje, ki ga povzročajo planinske postojanke eden izmed največjih problemov v gorah.

Kaj so največje grožnje okolju, ki jih povzroča dejavnost planinskih postojank? Z množičnim obiskovanjem gora in postojank (planinskih koč) se pritiski, ki jih povzročamo goram vedno bolj kopičijo. Vplivi se neposredno kažejo v uničenju travne ruše, različnimi vplivi na tla (povečana erozija, onesnaževanje in zbitost), povečuje se hrup, emisija plinov,... Posredno pa se kažejo v onesnaženju vodnih virov, ogrožanju posameznih živalskih vrst in obremenjevanju habitatov. Odpadne vode nastanejo z uporabo sanitarij, čiščenjem, kuhanjem, pranjem posteljnine in posode. Ena izmed groznih stvari, kako družba onesnažuje gore je ta, da ima čistilno napravo zelo malo koč. Celo tam, kjer bi jih zgradili brez kakršnega koli problema, le teh ni, npr. Koča pri izviru Soče. Torej se lahko zgodi, da se v reke zlijejo tudi odplake. »Nesprejemljivo je, da za postojanke, ki so enostavno dostopne s cesto in priključene na elektroenergetsko omrežje, ni niti načrtov za čistilne naprav,« pravi Igor Zakotnik.

Zelo velika napaka današnje družbe je, da smo ljudje vedno bolj razvajeni. Ko gre današnji človek v hribe in prespi v planinski koči, pogosto pričakuje hotelske in gostinske usluge. (čiščenje sob, postelje, obroke, trgovinico z sladkimi pijačami, čokoladami,...) Ko sem nekoč obiskal kočo (ne spomnim se katero), sem videl gospoda, ki je kričal na oskrbnika, češ, da ni sprejemljivo, da ne more naročiti koka kole.

Koče je potrebno oskrbovati. Način oskrbovanja pa je odvisen od dostopnosti koč; v visokogorju s helikopterjem (Kredarica), s konji (koča na planini Laz), z avtom (koča na planini Uskovnica), tovorna vlečnica (Orožnova koča pod Črno prstjo).

Vse do l. 1990 so na gorskih postojankah izvajali posege, ki so povečevali njihovo zmogljivost in udobje in dajali temu prednost pred varstvom okolja. V zadnjih letih je končno prišlo do sprememb. Po skupnem prizadevanju TNP (TNP = Triglavski narodni park), PZS (PZS = Planinska zveza Slovenije) in nekaterih planinskih društev so prenehali povečevati prenočitvene zmogljivosti, dizelske agregate so zamenjali s naravnimi viri (veternice), odvažajo smeti v dolino, uredili so tudi skupno helikoptersko vzletišče. Eden izmed vplivov turizma je tudi smučanje, ki je v Sloveniji precej razvito.

To zahteva urejeno turistično infrastrukturo. Le to prinaša večinoma več dobička, vendar je tudi vpliv na okolje veliko večji.

Naše Alpe, ker so zelo lepo »ohranjene« obišče veliko ljudi. Med njimi je bila tudi znana avtorica kriminalk Agata Christie, ki pred 40. leti obiskala Bohinj in se tam zadrževala nekaj dni. Na Bledu je švicarski zdravnik dr. Arnold Rikli v 19. stoletju ustanovil zdravilišče, predvsem za bolnike s pljučnimi težavami. Riklija štejemo tudi kot začetnika zdraviliškega turizma v Sloveniji.

Slika 9: Kredarica. (Vir: http://www.slovenia.info/en/koca-planinski-dom/Triglavski-dom-mountain-hut.htm?koca_planinski_dom=27958&lng=2 Pridobljeno: 30. 1. 2016)

4.3. Rudarstvo – rudnik Mežica

Zaradi razširjenosti rudarstva sem se odločil obiskati enega izmed rudnikov – rudnik svinca in cinka v Mežiški dolini.

Tukaj so ljudje izkopali osemsto tisoč kilometrov rovov. Vanj je vodilo kar 300 vhodov. Rudnik je bil sestavljen iz dvajsetih obzorij. Najvišji rovi segajo vse do 2060m nadmorske višine, v najnižjih po so sledili rudo do 240 m nadmorske višine. Iz rudnika se je v celotnem obdobju delovanja odkopalo devetnajst milijonov ton rude. Višji deli rudnika so sedaj dostopni obiskovalcem. To je bilo omogočeno v letu 1997. Ta del rudnika in bližnji muzej se sedaj skupaj imenujeta Podzemlje Pece.

Tamkajšnja separacija rude je zelo spreminjala bližnje naselje - Žerjav. Separacija je uničila tamkajšnji gozd. Pri procesu separacije so se sproščali plini žvepla s primesmi težkih kovin. To je povzročilo veliko onesnaženje okolja, zato se je tamkajšnji predel imenoval Dolina smrti. »Ko sem se službeno peljala mimo, so bila drevesa sami 'štrclji'« pravi moja mama. Po

zaprtju rudnika (l. 1994) se drevesa počasi obnovljajo. Pa še sedaj, dobrih 19 let kasneje, se gozd še ni popolnoma obnovil.

Tamkaj smo srečali tudi prijaznega domačina, katerega vsi predniki so delali v rudniku. Ta nam je поблиže pokazal in predstavil enega izmed največjih vplivov te separacije. Povedal je naslednje podatke: Ko so rudo sortirali, so pesek transportirali v sosednjo dolino, s čimer so zasuli celotno dolino. V zadnjem času so ga začeli od zgoraj odvažati. Spodnjo polovico pa so prekrili z zemljo in posadili macesne, čigar korenine je ne potrebujejo veliko. Za odvažanje so zgradili posebne podzemne rove skozi goro, po katerih lahko z avtomobili pridejo do polovice in še takšne, po katerih lahko hodijo delavci, kadar je avtomobilski zaprt. Ti rovi povezujejo separacijo in nasip peska.

Slika 10: Pesek iz separacije (Vir: avtor raziskovalne, dec. 2015)

Slika 11: Rudnik Mežica (Vir: avtor raziskovalne, dec. 2015)

Slika 12: Dolina Smrti v Žerjavu v začetku 90' let.

(Vir: Minerali svinčevo cinkovega rudišča Mežica, Aleksander Rečnik, Založba Bode Verlag GmbH, leto izdaje 2010, stran 10)

4.4. Soška fronta:

Tudi soška fronta je vplivala na spreminjanje gora. Hkrati pa je bila zelo velik onesnaževalec.
ONESNAŽEVANJE:

Ko so se vojaki v gorah borili, so iz topov izstrelili dober milijon granat v vsaki bitki! Onesnaževalci pa niso bili le topovi, ampak tudi vojaki sami. Za sabo so puščali čelade, orožje železje in podrte bunkerje. Vendar sedaj tega ni več toliko.

Razlog 1 : Po vojni so ljudje zbirali material za obnovo svojih podrtih hiš in še odkupovali so se medeninasti deli orožij. Vendar pri tem delu je veliko ljudi izgubilo življenje.

Razlog 2 : Ko sem l. 2014 obiskal eno takšnih bojišč (pogorje Krnščice) je bilo za moje pojme zelo onesnaženo. Čeprav mi je nato oče povedal, da je bilo včasih še bolj. Tukaj pa se lahko pojavi vprašanje: »Kam pa je vse izginilo?« No, včasih ima turizem tudi dobre lastnosti. Čeprav se večinoma omenja kot negativni vpliv družbe. Ko si pridejo turisti ogledati bojišče, si marsikateri vzame primer kakšnega železja domov za spomin. Tako turisti prostovoljno pomagajo čistiti gore, čeprav se tega sploh ne zavedajo.

Med velike onesnaževalce spadajo tudi strelni jarki, saj so v njih ostale številne obleke, puške in druge vojaške potrebščine.

SPREMINJANJE GORA:

Soška fronta je tudi spreminjala gore. Kot se lahko gore naravno višajo in nižajo jih, lahko tudi človek zniža.

Ko so se na fronti obstreljevali s topovi, so granate padale na različne vrhove. Če je bilo granat dovolj, so lahko razstrelili celoten vrh. To so naredili včasih tudi namenoma.

Vojaki so za oskrbo vojske gradili tudi mulatere (mulatera = pot, ki so jo uporabljali za prevoz raznih stvari, tovorili so na mulah), ki so vidne še danes. Te so bile tam kjer je bilo skalnato, vrezane kar v skalo.

Gradili so bunkerje, ki so bili večinoma podzemni. Izkopali so luknje, v katerih so lahko bivali in stanovali. Ko pa so bili ti zapuščeni, pa so se marsikateri sesuli vase.

4. 5. Umetno naseljevanje rib v jezera

Z naseljevanjem rib v različna gorska jezera (Črno jezero, Krnsko jezero, Dvojno jezero, Jezero na Planini pri jezeru), lahko človek prekine prehranjevalno verigo. Ko priselimo mesojede ribe, ki jih v jezeru ni bilo, te pojedjo rastlinojedi plankton. Ker v tem primeru ni več toliko

rastlinojedov, se začnejo razmnoževati zelene alge in večje vodne rastline. Te sedaj že na gosto zaraščajo dno in bregove jezer.

Primer takšnega rušenja prehranjevalne verige je Dvojno jezeru v Dolini Triglavskih jezer. Tam so ljudje pred petindvajsetimi leti vložili 25 rib vrste jezerska zlatovščica. Te v samem začetku niso povzročale škode. Ko so se razmnožile, so uničile vso naravno piramido.

K slabšanju stanja je vplivala tudi koča, ki leži v neposredni bližini in množičen obisk turistov. Ti mečejo ostanke hrane v vodo in včasih so se poleti tudi kopali (čeprav se sedaj glede na stanje v jezeru le to opušča).

UKREPI:

Ko je število teh rib do l. 1999 močno narastlo, je bil organiziran prvi izlov. Polovili so približno 200 rib. Drugi in zadnji izlov pa je bil organiziran l. 2000 in so polovili približno 240 rib. Sedaj je število rib v jezeru neznano.

Od l. 2005 in 2006 dalje so iz jezera vsakomesečno izlovili ribe (takšen izlov je bil zelo majhen, zato jih v prejšnjem odstavku nisem omenil). Ulovljene ribe se pošlje v laboratorij, kjer analizirajo njihove želodce. Na ta način so sestavili ribji jedilnik, ki jim pomaga pri reševanju jezera. Na principu tega pa tudi ugotovijo, katere živali pojedo ribe.

Slika 13: Dvojno jezero. (Vir:

<https://www.google.com.af/search?q=triglavska+jezera&biw=1138&bih=561&source=lnms&t>

https://www.google.com/search?bm=isch&sa=X&sqi=2&ved=0ahUKewj_m6XumdHKAhXMOhQKHWeFAMoQ_AUIBigB&dpr=1.2#imgsrc=yCdghGHEpQ9naM%3A Pridobljeno: 30. 1. 2016)

4. 6. Negativni vplivi tujerodnih rastlinskih vrst

Čeprav marsikdo misli, da rastline ne morejo škodovati okolju, se moti. Takšnih vplivov se večinoma sploh ne zavedamo. Gre za negativen vpliv tujerodnih rastlinskih vrst. Čeprav ima tudi tukaj človek prste vmes, saj je te rastline prinesel iz drugih držav. Te rastline so v današnjem času največja grožnja biotski raznovrstnosti. (Biotska raznovrstnost = da na določenem mestu rastejo različne rastlinske vrste in ne le ena ali dve.)

Te vrste so se pojavile na koncu 19. stoletja oz. začetku 20. V Slovenijo so jih prinesli kot okrasne in uporabne. Te so iz vrtov kmalu podivjale v naravo. V naravi so se počasi širile ter začele izpodrivat domorodne vrste.

Dve izmed teh rastlin sta: navadna ognjica in japonski dresnik. Navedeni rastlini sta razširjeni po vsej Sloveniji. Največkrat ju srečamo ob rekah in potokih. Tam tvorita obširne sestoje in tako izpodrivata domorodne rastline.

Japonski dresnik je ena izmed najbolj invazivnih vrst v severni Ameriki in Evropi. V Evropi se je pojavil l. 1823. Gojili so ga na vrtovih in v parkih kot okrasno rastlino. Do leta 2009 se je razrasel po vsej Sloveniji razen po Primorski. Raste se ob rekah in potokih. Tam tvori strnjene sestoje in izpodriva naravno rastje. Tudi v alpskem svetu je Japonski dresnik razmeroma pogost. Srečamo ga lahko npr. v Posočju, dolinah Save Bohinjke in Save Dolinke,... Srečamo ga lahko celo na višini višji od 1000 m. Obstaja možnost, da se bo ta rastlina še naprej širila in zelo spremenila krajino ob rekah, celo ob Soči.

Slika 14: Japonski dresnik (Vir:

http://www.pzs.si/javno/kvgn_dokumenti/Seminarske%20naloge%20VGN/%C5%A0irjenje%20invazivne%20vrste-

[japonski%20dresnik,%20VGN%20Janja%20Prelov%C5%A1ek,%202012.pdf](http://www.pzs.si/javno/kvgn_dokumenti/Seminarske%20naloge%20VGN/%C5%A0irjenje%20invazivne%20vrste-japonski%20dresnik,%20VGN%20Janja%20Prelov%C5%A1ek,%202012.pdf) , Pridobljeno 2.2.2016)

4.7. Intervju z Markom Pretnerjem (vodjem Informacijsko izobraževalnega središča TNP Dom Trenta)

JAZ: Kaj menite, katere pozitivne in negativne vplive povzroča družba na področju TNP?

G.PRETNER: »Sicer nisem dobro razumel vprašanja predvidevam pa, da si mislil kakšne so negativne oziroma pozitivne posledice varovanja narave za območje TNP.

Zelo na kratko; nedvomno je največji pozitivni učinek varovanja narave in kulturne dediščine samo varovanje nečesa kar je družba (Slovenija) prepoznala za vredno (območje Julijskih Alp) in mora ostati vredno tudi za bodoče rodove (narodni park). Posledično je varovano območje z vidika obiskovanja (turizma) veliko bolj zanimivo in atraktivno in predstavlja za turistično gospodarstvo v zavarovanem območju in v njeni bližini veliko in izjemno primerjalno prednost. Velika prednost je tudi v tem, da družba načeloma v zavarovanem območju tudi drugače skrbi za razvoj lokalnega prebivalstva. Varovanje narave se na žalost v marsičem razume tudi kot zaviralec razvoja lokalnega gospodarstva oziroma gospodarstva v zavarovanem območju. Za TNP je še posebej bolj izrazito, ker gre za eno redkih zavarovanih območij v Evropi, ki ima v zavarovanem območju več kot 20 naselij s stalnim prebivalstvom (skupaj nekaj več kot 2000). Največ negotovanja s strani parkovnih prebivalcev je v smislu oviranja gradenj in drugih posegov v prostor. Na drugi strani pa je zavarovano območje zelo atraktivno in zanimivo območje v katerem obstaja velik interes graditeljev objektov, predvsem počitniških, ki prihajajo iz urbanih območij od zunaj in imajo neprimerno večjo kapitalsko moč, kot lokalno prebivalstvo in posledično je tudi cena nepremičnin (stavb in zemljišč, kjer je možna gradnja) vrtoglavo visoka. To predstavlja še dodatno oviro za lokalno prebivalstvo, saj si npr. mlade družine zelo težko uredijo in zagotovijo primerne stanovanjske pogoje, ali razširijo npr. svojo gospodarsko dejavnost.«

JAZ: Kakšna je vloga muzeja in TNP-ja v današnjem času?

G. PRETNER: »Dom Trenta je bil zgrajen kot del programa razvoja doline Trente, ki je bila v 80-ih letih zelo zapostavljena, brez razvojnih možnosti, z velikimi težavami izseljevanja. Dom Trenta je bil urejen kot edino informacijsko središče TNP z zelo atraktivnimi razstavnimi prostori, ki so namenjeni obiskovalcem parka in doline, poleg tega pa je postal središče dogajanja, srečevanja, nastajanja novih razvojnih idej in ne nazadnje delodajalec za 8

domačinov. Dom Trenta danes predstavlja eno od najpomembnejših turističnih zanimivosti, ki skupaj z ostalo infrastrukturo (poti, urejene naravne in kulturne znamenitosti...) osnovno turistično ponudbo v dolini.«

JAZ: Ali mi lahko opišete podor, ki se je zgodil nad vašo staro domačijo? Kdaj se je zgodil?

G. PRETNER: »29. junija 1989 ob 7.30 zjutraj«

-JAZ: Kako je vse skupaj potekalo?

G. PRETNER:« Že nekaj dni prej so se dogajali manjši podori, vendar ni nihče bil na to pozoren, saj se je podobno dogajalo tudi prej. Tisto jutro pa je popustila spodnja plast in dolino je zgrmelo cca 1,2 mio kubičnih metrov kamenja. Podobni podori so se dogajali tudi prej (verjetno pred več sto leti), zato je bila naša domačija zgrajena na robu terase in kamenje jo ni doseglo. Ker pa je bilo življenje v hiši in v njeni neposredni bližini nevarno ob morebitnih novih odlomih v pobočju, smo se morali po navodilu geologov in drugih strokovnjakov preseliti na bolj varno območje.«

-JAZ: Ali morda poznate vzrok podora?

G. PRETNER:« Naravni procesi oblikovanja površja (vremenski vplivi, potresi...)«

5. OSEBNOSTI, KI SO PRIPOMOGLA K POZNAVANJU NAŠIH GORA

5. 1. Joža Čop in Pavla Jesih

Čopova plezalna kariera se je začela l. 1921. Preplezal je kar petindvajset prvenstvenih smeri. V juniju 1945 se je v družbi Pavle podal na plezanje po Osrednjem stebru v Triglavski severni steni. Uspešno sta plezala do danes imenovane Čopove prečnine. (Ta se seveda imenuje po njem.) Joža je to mesto uspešno preplezal, vendar mu Pavla ni več mogla slediti in je omagala. Soglašala sta, da Joža sam spleza vrh in se ponjo vrne z reševalci. Tako je Joža še enkrat preplezal prečnino. Bil je sam, brez varovanja. Na vrh je prišel že ponoči in na Plemenicah prespal. Zjutraj je sestopil do Aljaževega doma. Po nekajurnem počitku se je z reševalci odpravil nazaj do Plamenic, vendar tisti dan še niso mogli locirati Pavlinega položaja. Ko so jo našli je bila tako trmasta, da se ni pustila izvleči. Tako je dobro zavarovana le izplezala sama. Sedaj se steber po katerem sta plezala imenuje Čopov steber.

5. 2. Julius Kugy (1858 – 1944)

Julius Kugy je živel v Trstu in se že kod mlad zanimal za botaniko. Ko je bil star 17 let se je prvič povzpel na Triglav, ko pa je bil star 19 pa je prvič obiskal Trento. Kugy je avtor sedmih knjig . Najbolj znana je njegova prva, ki nosi naslov: Iz življenja gornika.

Njegove knjige:

- Delo, glasba, gore,
- Pet stoletij Triglava,
- Julijske Alpe v podobi,
- Anton Ojcinger, življenje gorskega vodnika,
- Iz minulih dni,
- Božanski nasmeh Monte Rose
- Iz življenja gornika

Slika 15: Julius Kugy. (Vir: https://it.wikipedia.org/wiki/Julius_Kugy Pridobljeno: 23. 1. 2016)

5. 3. Štirje srčni možje

26. 8. 1778 je bil prvič osvojen vrh Triglava. Osvojili so ga Luka Korošec, Matevž Kos, Štefan Rožič in Lovrenc Willomitzer, znani tudi kot štirje srčni možje. Njihov kip stoji v Ribčevem lazu ob Bohinjskem jezeru.

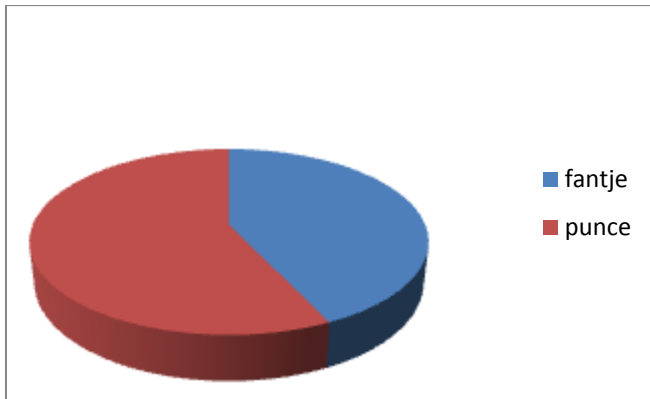
Slika 16: Kip štirih srčnih mož v Ribčevem lazu.

(Vir: <http://www.friko.si/index.php/alpinizem/3056-prvi-na-triglavu> Pridobljeno: 23. 1. 2016)

6. ANALIZA ANKETE

Da bi izvedel, koliko povprečni osnovnošolec obiskuje in pozna slovenske Alpe, sem se odločil narediti anketo med 93 učenci.

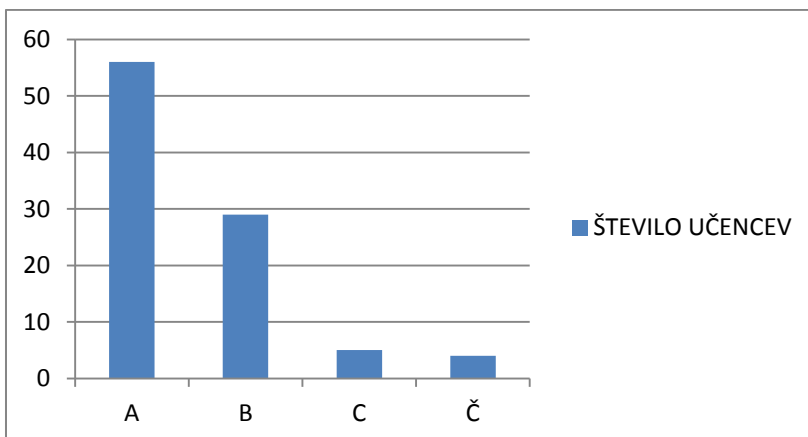
Graf št.1: Sodelujoči v anketi

1. KOLIKOKRAT LETNO GREŠ V GORE (NAD 1600 m)?

- a) nikoli
- b) 1-2krat
- c) 3-5krat
- č) več

Graf št.2: Obiskovanje gora

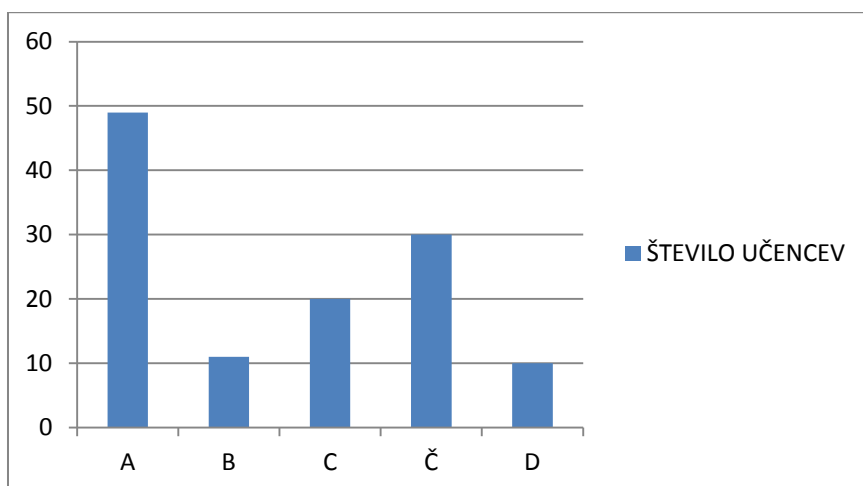

Iz tega grafa je razvidno, da veliko osnovnošolcev sploh ne hodi v gore. To bi bilo potrebno spremeniti. Npr. z aktivnim planinskim krožkom na šolah, s šolskimi izlety, družinskimi izlety...

2. ZAKAJ GREŠ V GORE? (OBKROŽIŠ LAHKO VEČ ODGOVOROV.)

- a) da se sprostim
- b) da osvojim vrh
- č) me prisilijo starši
- d) opazovati gorske lepote
- e).....

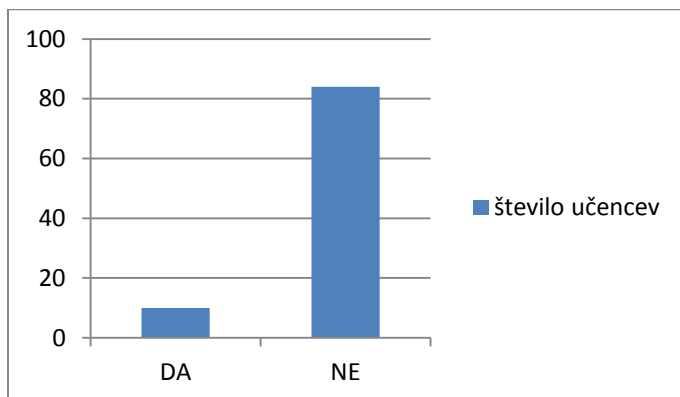
Graf št.3: Vzroki obiska gora

Pri tem vprašanju se je pokazalo, da veliko učencev, ko gredo v gore (tudi če je to manj kot enkrat letno), pojde tja zaradi tega, da se sprostijo. Nekaj učencev je tudi odgovorilo, da jih prisilijo starši. Takšen pristop je v osnovi dober, vendar ne sme biti prestrog. Saj če je, bo otrok izgubil veselje do hribolazenja, sicer pa se otrok navadi in gore vzljubi.

3. ALI SI ŽE BIL NA KATEREM DVATISOČAKU? ČE DA, KATERI JE TVOJ PRVI?

Graf št.4: Obisk dvatisočakov

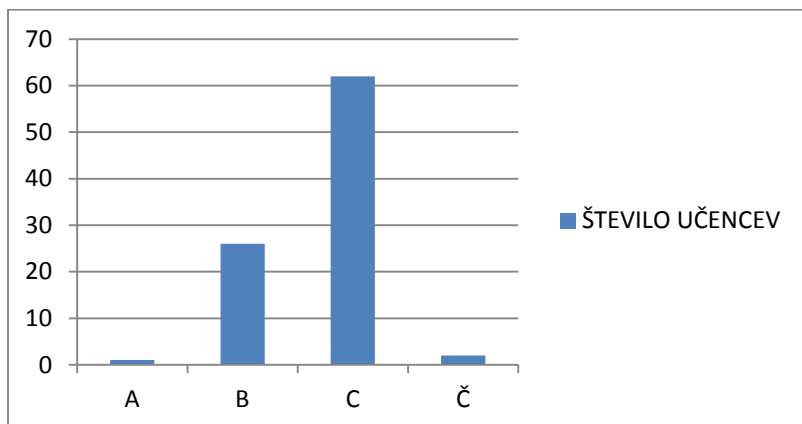

Večina osnovnošolcev še ni bila na dvatisočaku. Najbolj obiskana je bila Peca.

4. S KOM HODIŠ V HRIBE (možnih je več odgovorov)?

- a) sam
- b) s prijatelji
- c) s starši
- d) planinskim društvom

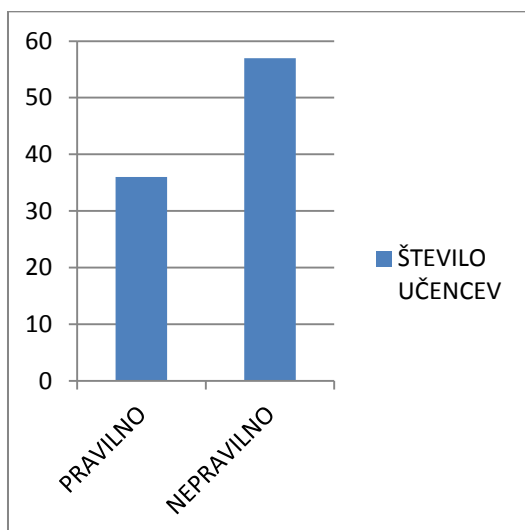
Graf št.5: S kom hodijo osnovnošolci v hribe

Tukaj je večina anketirancev odgovorilo, da hodijo v hribe s starši. To je najverjetneje zato, ker so starši večinoma najbolj dosegljiva družba.

5. KAJ POMENI BESEDA HRIBOLAZENJE?

Graf št.6: Poznavanje besede hribolazenje

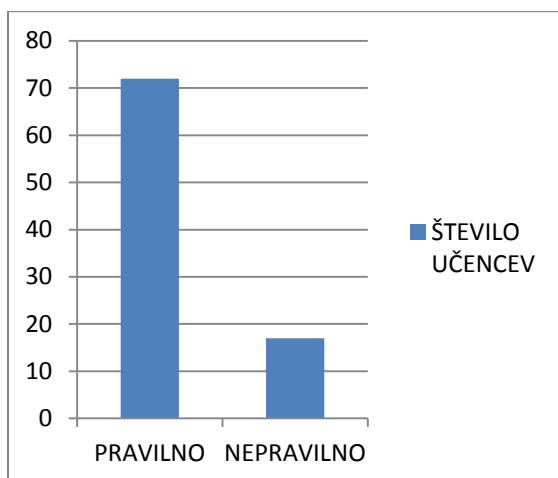

Pravilen odgovor: Hoja v hribe

Tukaj je večina anketirancev odgovorila napačno, večinoma z besedama: » Ne vem«. Prisotni so bili še odgovori: Strah pred višino, lazenje po hribih,...

6. KOLIKO JE VISOK TRIGLAV?

Graf št.7: Poznavanje višine triglava

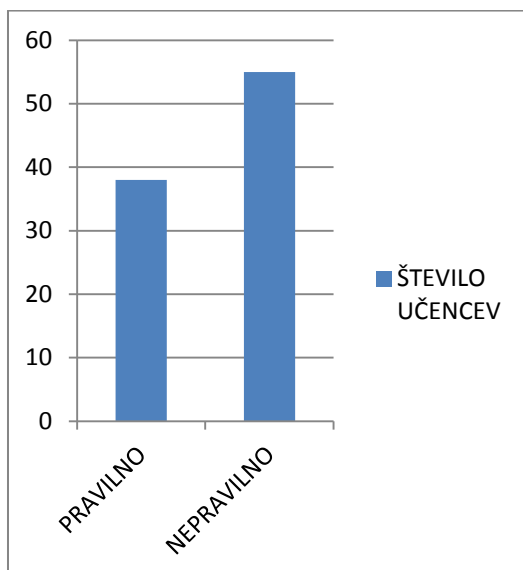
Pravilen odgovor: 2864 m

Na to vprašanje so večinoma vsi odgovorili pravilno. Nepravilnih odgovorov je bilo le 17.

Prisotni odgovori so bili še: 2846 m, 3864 m,...

7. KATERA ORGANIZACIJA ZDRUŽUJE PLANINCE SLOVENIJE? (NJENA KRATICA JE PZS).

Graf št.8: Poznavanje organizacije slovenskih planincev

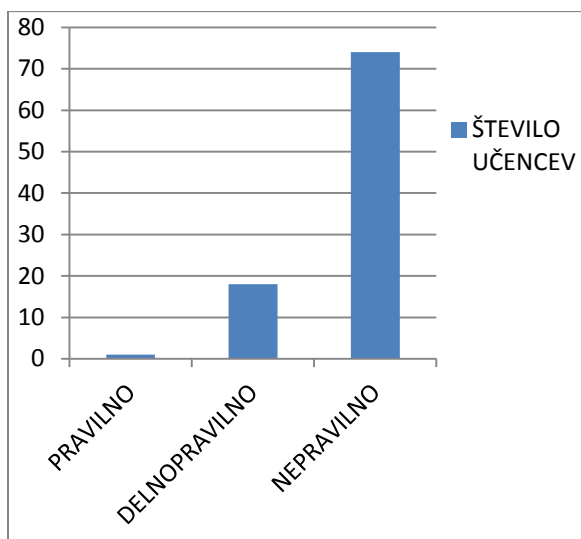

Pravilni odgovor: Planinska zveza Slovenije.

Tudi tukaj je bilo večino nepravilnih odgovorov. Prisotni napačni odgovori so bili: Planinska zavarovalnica Slovenije, planinska zaveza Slovenije,...

8. KAJ POMENI BESEDA DVATISOČAK?

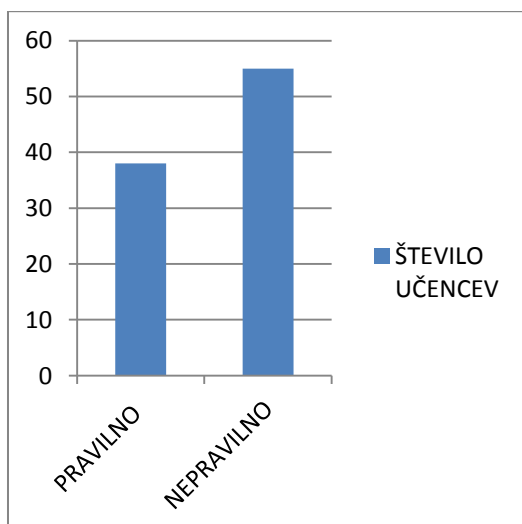
Graf št.9: Poznavanje besede dvatisočak

Pravilen odgovor: gora, ki je višja od 1999 m in nižja od 3000m. Odgovore sem razdelil na delno pravilne, pravilne in nepravilne. Delno pravilen odgovor: 2000 m ali več. Nepravilen odgovor: npr. 2000 m visoka gora. Za razumevanje: gora, ki je višja od 2999 m in nižja od 4000 m je tritisočak.

9. V KATEREM POGORJU LEŽI TRIGLAV?

Graf št.9: Lega Triglava

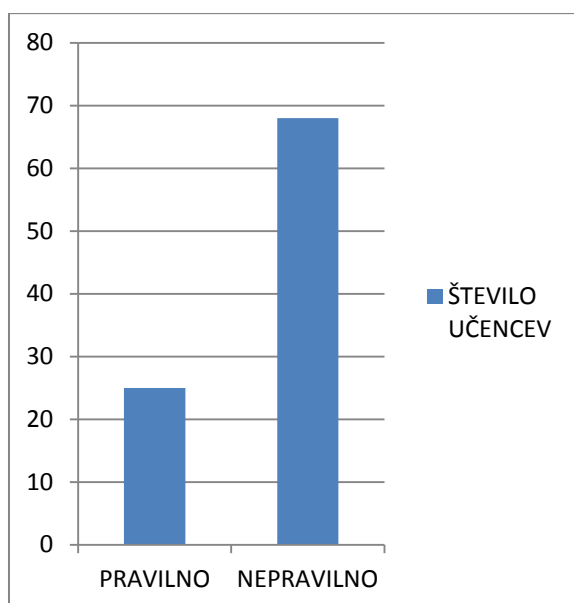

Pravilen odgovor: Julijske Alpe

Večina učencev je odgovorila nepravilno. Prisotni so bil tudi odgovori: Karavanke, Kamniško Savinjske Alpe..

10. KATERO SLOVENSKO POGORJE JE NAJVIŠJE?

Graf št.11:Najviške slovensko pogorje

Pravilen odgovor: Julijske Alpe

Večina učencev je odgovorila narobe. Najmanj točen odgovor je bil Pohorje, kar je odgovorilo več anketirancev.

7. DRUŽBENA ODGOVORNOST

To poglavje je namenjeno ozaveščanju ljudi o problemih povezanih s slovenskimi Alpami in kako jih rešiti.

1. Prvi problem je onesnaževanje, ki ga povzročajo planinske koč. Torej, če se odpravimo na planinsko koč, ne smemo pričakovati hotelskih uslug. Za prenočevanje v koči uporabimo svojo spalno vrečo ali svojo rjuho in svoje smeti odnesemo sami v dolino. Če vidimo osebo, ki je pustila smeti, jo opomnimo. Če pa najdemo le odpadek, pa ga vzamemo s seboj.
2. Drugi problem so ribe v gorskih jezerih, ki nimajo prvotnega življenjskega prostora skoraj v nobenem izmed njih. Torej, jih ne smemo hraniti ali celo vnašati. Kruh, ki se ga pogosto meče ribam v jezera, velikokrat ostane tam in se spremeni v gnojilo za alge. Za povrh pa ribe pojedjo rastlinojedce, ki zadržujejo rast alg. Tako se poruši ravnovesje v jezeru.
3. Tretji problem je taljenje ledenikov. To je posledica globalnega segrevanja in toplih zim z malo snega. Naša skrb mora biti, da čim manj onesnažujemo ozračje. Da zmanjšamo globalno segrevanje, se je potrebno manj voziti z avti in več z javnimi prevoznimi sredstvi in s kolesi.
4. Četrty problem so tujerodne rastline. Te se hitro razmnožijo in izpodrivajo domače vrste. Torej, če kupujemo rastline (največkrat okrasne), se je potrebno pozanimati od kod prihajajo.
5. Če obiščemo TNP, moramo poznati osnovna pravila. Ta so ponavadi prikazana z piktogrami, npr. ne kurimo, ne kampiramo, ne trgamo rož... Če pojdemo v gore jih moramo za sabo pustiti takšne, kot so bile.
6. V raziskovalni nalogi sem opazil, da osnovnošolci ne poznajo in ne obiskujejo gora. Rešitev tega bi bila, da bi šola organizirala izlete v gore in aktivni planinski krožek. Starši pa bi lahko svoje otroke vpisali v planinsko društvo in z njimi hodili v gore.

Slika 17: Piktogrami v TNP. (Vir: triglavski-narodni-park.splet.arnes.si Pridobljeno: 30. 1. 2016)

8. REZULTATI HIPOTEZ

1. DRUŽBA JE NA SLOVENSKE ALPE SKOZI ČAS VPLIVALA BOLJ KOT NARAVA

To hipotezo sem zavrgel, saj je narava dosti bolj spreminjala Alpe kot družba. Največja naravna sprememba na področju Alp je bil njihov nastanek. V bistvu je narava Alpe spreminjala od njihovega nastanka dalje, torej več milijonov let. Družba je začela v Alpe vidno posegati dobrih sto let nazaj. Pa vendar je družba v teh sto letih spremenila Alpe tako, kot bi jih narava verjetno spremenila v milijonu let. Torej, če bo šlo tako naprej, bo čez tisoč let rezultat obrnjen.

2. SLOVENSKE ALPE SE VIŠAJO IN NIŽAJO

To hipotezo sem potrdil, saj sem med raziskovanjem naletel na različne podatke o višanju in nižanju Alp. Alpe se višajo zaradi počasnih tektonskih premikov, nižajo pa se zaradi kemijskih procesov, preperevanja kamnin ter vojn (1. In 2. svetovna vojna - razstreljevanje vrhov). Pa vendar če spregledamo vojne, Alpe počasi rastejo. Torej rastejo hitreje, kot se manjšajo. Letno zrastejo za približno 4 mm.

3. HRIBOLAZNIŠTVO MED MLADIMI V MARIBORU UPADA

Tudi to hipotezo sem potrdil. Da bi izvedel ta podatek sem naredil anketo med sedmošolci in osmošolci OŠ Franceta Prešerna Maribor. Večina otrok gre v gore le enkrat na leto ali celo manj.

9. ZAKLJUČEK

Za raziskovalno nalogo o slovenskih Alpah sem se odločil, ker zelo rad obiskujem gore in uživam v njihovih lepotah. Pri raziskovalni nalogi sem se naučil osnov raziskovanja.

Zaključil bi z mislijo Nejca Zaplotnika: » Kdor išče cilj, bo ostal prazen, ko ga bo dosegel, kdor pa najde pot, bo cilj vedno nosil v sebi.« (Zaplotnik N., 1990. Pot. 4 izdaja, Ljubljana: Založništvo slovenske knjige, str. 26.)

10. PRILOGA

ALPSKE POKRAJINE - ANKETA

PRED TABO JE ANKETA, KI SEM JO NAREDIL, KER BI RAD IZVEDEL, KOLIKO POVPREČNI OSNOVNOŠOLEC OBISKUJE IN POZNA OSNOVNE STVARI O GORAH. NAJ TE NE BO SRAM, SAJ JE ANKETA ANONIMNA.

STAROST:

SPOL:

1.1. KOLIKOKRAT LETNO GREŠ V GORE (NAD 1600m)?

- a) nikoli
- b) 1-2krat
- c) 3-5krat
- č) več

1.2. ČE SI OBKROŽIL **b, c ali č** ODGOVORI KAM? (IME GORSTVA, ČE GA NE POZNAŠ ZAPIŠI IME GORE)

1.3. ZAKAJ GREŠ V GORE? (OBKROŽIŠ LAHKO VEČ ODGOVOROV.)

- a) da se sprostim
- b) da osvojim vrh
- č) me prisilijo starši
- d) opazovati gorske lepote
- e) _____

1.4. ALI SI ŽE BIL NA KATEREM DVATISOČAKU? ČE DA, KATERI JE TVOJ PRVI?

S KOM HODIŠ V HRIBE?

- a) sam
- b) s prijatelji
- c) s starši
- d) s planinskim društvom

2.1. KAJ POMENI BESEDA HRIBOLAZENJE?

2.2. KOLIKO JE VISOK TRIGLAV?

2.3.KATERA ORGANIZACIJA ZDRUŽUJE PLANINCE SLOVENIJE? (NJENA KRATICA JE PZS).

2.3.KAJ POMENI BESEDA DVATISOČAK?

2.4. V KATEREM GOROVJU LEŽI TRIGLAV?

2.5. KATERO SLOVENSKO GOROVJE JE NAJVIŠJE?

11. LITERATURA IN VIRI

11.1. Literatura Splet

Log pod Mangartom , Plaz, [ogled 6. 12. 2012]. Dostopno na:

<http://www.logpodmangartom.si/Plaz.php>

Mikša, P., Ste že preplezali Čopov steber?, [online], 2015, [ogled 6. 1. 2016.]. Dostopno na: <http://www.friko.si/index.php/alpinizem/2892-ste-e-preplezali-opov-steber>

Frantar, P. in Robič, M., 2009, Podori na področju slapa Čedca ., [online], UMA, št. 23, str.82 -87, [ogled 6. 12. 2016]. Dostopno na:

<http://www.sos112.si/slo/tdocs/ujma/2009/082.pdf>

Pavšek, M., 2010: Triglavski ledenik. DEDI - digitalna enciklopedija naravne in kulturne dediščine na Slovenskem, [ogled 8. 1. 2016] Dostopno na:

<http://www.dedi.si/dediscina/449-triglavski-ledenik>

Trobec in Miha Pavšek, T. 2010: Ledenik pod Skuto. DEDI - digitalna enciklopedija naravne in kulturne dediščine na Slovenskem, [ogled 8. 1. 2016]. Dostopno na:

<http://www.dedi.si/dediscina/60-ledenik-pod-skuto>

11.2. Literatura Revije

Planinski vestnik: julij 2011 št. 7, Avtor članka: Igor Zakotnik, Naslov: Gorskemu okolju prednost pred gospodarskim dobičkom. Str. 6.

Planinski vestnik: september 2009 št. 9, Avtor članka: Tina Leskošek in Anton Brancelj, Naslov: Spomladi čisto, poleti cvetoče. Str. 37.

Planinski vestnik: februar 2009 št. 2, Avtor članka: Božo Frajman, Naslov: Negativni vplivi rastlinskih in živalskih vrst. Str. 66.

11.3. Literatura Knjige

Minerali svinčevo cinkovega rudišča Mežica Avtor: Aleksander Rečnik, Založba Bode Verlag GmbH Nemčija, leto izdaje: 2010

Slovenija in njene pokrajine Avtor: Jurij Senegačnik, Založba Modrijan, leto izdaje : 2012

Slovenija pokrajine in ljudje Vodja projekta dr. Drago Perko, založba Mladinska knjiga, leto izdaje: 1998

Po sledih soške fronte: Marko Simić, Založba Mladinska knjiga, leto izdaje: 1998

Geografija Slovenije, Učbenik za 9. Razred osnovne šole, Jurij Senegačnik, založba Modrijan, leto izdaje 2012.

11.4. Viri fotografij

Slika 1: Avtor raziskovalne

Slika 2:

https://sl.wikipedia.org/wiki/Triglavski_ledenik#/media/File:1905_postcard_of_Triglav.jpg

Slika 3:

https://sl.wikipedia.org/wiki/Ledenik_pod_Skuto#/media/File:Skuta_Glacier_3.JPG

Slika 4:

<https://search.yahoo.com/search?p=plaz+log+pod+mangartom&fr=ipad&pcarrier=Carrier&pmcc=293&pmnc=41>

Slika 5:

http://www.slovenia.info/?naravneznamenitosti_jame=4143&lng=1

Slika 6:

<https://sl.wikipedia.org/wiki/%C5%BDlebi%C4%8D>

Slika 7:

http://www.slovenia.info/?kraska_jama=13335

Slika 8:

<http://www.velikaplanina.info/Gallery.aspx>

Slika 9:

http://www.slovenia.info/en/koca-planinski-dom/Triglavski-dom-mountain-hut.htm?koca_planinski_dom=27958&lng=2

Slika 10:

Avtor raziskovalne

Slika 11:

Avtor raziskovalne

Slika 12: :

Minerali svinčevo cinkovega rudišča Mežica Aleksander Rečnik, Založba Bode Verlag GmbH, leto izdaje 2010, str. 10

Slika 13:

https://www.google.com.af/search?q=triglavska+jezera&biw=1138&bih=561&source=Inms&tbm=isch&sa=X&sqj=2&ved=0ahUKEwj_m6XumdHKAhXMOhQKHWeFAMoQ_AUIBigB&dpr=1.2#imgsrc=yCdqhGHEpQ9naM%3A

Slika 14:

http://www.pzs.si/javno/kvgn_dokumenti/Seminarske%20naloge%20VGN/%C5%A0irjenje%20invazi

Slika 15:

https://it.wikipedia.org/wiki/Julius_Kugy

Slika 16:

<http://www.friko.si/index.php/alpinizem/3056-prvi-na-triglavu>

Slika 17:

triglavski-narodni-park.splet.arnes.si